

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačujese od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Kako se goji v šoli sočutje. (Konec.) — O predelovanju nemških slovnice za slovenske ljudske šole. (Drugi glas.) — Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk. — Botanični listi. — Narodno šolstvo v Rusiji. — Poročilo o pošiljateljah itd. — Ocene. — Dopisi. — Razne stvari. — Inserati.

Kako se goji v šoli sočutje.

(Konec.)

Pouk v raznih predmetih opozoruje mladino na razne okoliščine človeškega življenja in je tako sposoben, da v mladini pospešuje sočutje. V tem obziru je prvi pouk z učenci največje važnosti. Pravljičice in dobre kratke pripovedi zapusté v nežnem otroškem sreju neizbrisljiv utis; ravno te pripovedi so kaj primerne, blažiti srea naše mladine.

Da veronauk pospešuje gojitev sočutja, se ob sebi razume, saj je ljubezen do bližnega glavni steber naše vere.

Obilo vzgledov in pripovedi iz sv. pisma nam kaže milosrčnost do ljudi in živali. Odrešenik sam, ki se žrtvuje za človeštvo, nam je vzorni vzgled za milosrčnost in človekoljubje. —

Na dalje je zgodovinski pouk za gojo sočutja jako imeniten. Učenec začne čutiti, da je ud človeškega društva in se uči na imenitnih vzorih, sočutje in ljubezen djanski pokazati. Da pa zgodovinski nauk doseže ta namen, ne sme biti suhoparen, naj se ne bavi toliko z naštevanjem raznih bojev in drugih dogodkov, ki so vrh tega še obloženi z mnogimi števili; posebni dogodki in znamenite osebe morajo biti osredok, v teh se morajo značiti težnje raznih zgodovinskih dob.

Jezikoslovni pouk nam s svojimi proizvodi da izvrstno priložnost, blažiti srea mladine, posebno pesmi imajo velik etičen pomen. Za nas je Slomšek najlepši uzor, njegove pesmi, n. pr. Zapuščena sirotica, Anca in piščeta, so pravi biseri.

Naravoslovni pouk sem že zgoraj omenil; bavi se z naravo in je zaradi tega najboljše sposoben, naši mladini vcepiti ljubezen do narave in milosrčnost do živali. Če omenim pouk v petju nazadnje, gotovo ni zaradi tega, da manje služi našemu namenu. Dostojuje mu brez dvombe prvo mesto. Kaj nam blaži bolje sreč, kakor lepa pesem, ki se tudi lepo in navdušeno popeva! Slomšek pravi: „Petje povzdiguje in požlahtnjuje mlado sree, ter razjasnjuje človeškega duha, če je pošteno. Blagor toraj ljudem, ki lepe pesmi znajo — pa tudi možem in ženam, ki otroke čednih pesmij učijo: oni dobro seme sejejo na polje Gospodovo.“

Blaženje srca bodo tudi pospeševala dobra berila. Ali vse, kar imamo v šolskih knjižnicah na razpolago, ni za rabo; malo je prav primernih knjig. Zarad tega se celo strinjam z nasvetom, kojega je nekdo stavil v našem listu, naj se za knjižnice oskrbi več iztisov jedne dobre knjige. Po tem takem bo postalo branje plodonosno in se bo lahko vporabljal tudi pri pouku. Opozorujem na tem mestu na list za mladino, na kojega smemo biti ponosni, to je „Vrtec.“ V vsaki šolski knjižnici naj se nahaja, in sicer v več iztisih. — Učitelj mora pri goji srca tudi delovati negativno. Gledati nam je, da ne nastane zavist. Zavist je sočutju ravno nasprotna, namreč žalost zaradi sreče bližnjega in nastane pri soveselju. Naša skrb bodi, da iz samoljubja ne nastane sebičnost. Skrbeti nam je dalje, da učenci sočutje ne izražujejo samo z besedami, ampak da to marveč tudi djanski pokažejo.

Ozirati se moramo tudi na individualnost in starost pojedinih učencev. Tudi različnost spola naj se ne prezira. Dekleta so v obče bolj občutljive, kakor fantje. Pri dečku je samoljubje bolje izraženo, zaradi tega je tudi več nevarnosti, da nastane zavist. Tudi na različnost nravi se mora ozir jemati. Sangviničen otrok bo sočutje takoj kazal, pri tihem in melanholičnem se bo le polagoma razvilo.

Kako lepa in hvaležna naloga za odgojitelja, ki se trudi da ohrani mladini blago srce, srce ki sočuti s svojim bližnjim in človeka dela sposobnega, da postane zaslužen ud človeškega društva!

Ako še dosežemo, da nas domača odgoja vselej podpira, tedaj se bo storil velik korak naprej. Tedaj odgojitelj ne bo več obžalovanja vredni Sisif, ki svojo nalogo neutrudno a neuspešno izvršuje. Jože Fistravec.

O predelovanju nemških slovnice za slovenske ljudske šole.

(Drugi glas.)

Tukaj se izročijo nekatere teze o imenovanem prašanju občenemu presojevanju. Predlagal jih je bil gospod Kropel, referent celjskega in laškega okraja pri učiteljskem zborovanju 8. junija na Zidanem mostu. Objavi se ob enem tudi vsprejeti načrt prvega dela („Začetnice“) in učilo za drugi del prve nemške slovnice.

I.

a) Pri sestavljanju novih slovensko-nemških slovnice se je ozirati na enotno metodično vredbo učila; splošno veljavni pedagogični izreki, kot: „Od znanega k neznanemu“ — „od enojnega k sestavljenemu“ — „od lahkega k težjemu“ itd. naj se skrbno jemljejo v mar.

b) Slovniška tvarina naj se med slov. nem. slovnice razdeli po koncentričnih krogih; takih ponavljanj, ki so brez namena ali odvečna se je izogibati.

c) Nove slov.-nem. slovnice (I., II. in III.) naj ne obsegajo samo vso slovniško tvarino ampak tudi toliko etičnih in realističnih beril, da specialnih nemških knjig treba ne bode.

d) I. nemška slovnica naj se ozira na slovniško vsebino slovenske začetnice Miklosich-eve; II. nem. slovnica na taisto II. berila in III. nem. slovnica naj bi — se opiraje na slovensko slovnico Končnik-ovo, za popadla ostalo slovniško tvarino, ki je za nauk nemščine neobhodno potrebna.

e) Pravopisje naj se razdeli v koncentričnih krogih na vse tri slovnice in doda dovoljno število primernih vaj.

f) 1. V I. slovensko-nemškeje slovnici za spisje ni treba posebnega poglavja, ker slovniške vaje in berila o tem oziru popolnoma zadostujejo.

2. II. slov.-nem. slovnica naj v obče obsega spisno tvarino II. berila.

3. III. slov.-nem. slovnica naj si izbere najbolj priproste pa važne spisne vaje iz Končnik-ove slovenske slovnice, ter jih eventualno namenu primerno spremenjene poda.

g) V svojej obliki naj se berila kolikor le mogoče ozirajo na slovniško in spisno znanje učencev.

h) Po svojej vsebini:

1. Naj bodo etična berila razvitku otroškega srca in otroški pameti primerna.

2. Pri realističnih berilih se je enakomerno ozirati na polje prirodno- zemljepisja, zgodovine in naravoslovja.

3. Pri izbiri te tvarine se je ravnati po učnih načrtih in razdelitvah realistične tvarine, ki so se pri obhajanih učiteljskih konferencah izdelale, ter kolikor mogoče ozir jemati na znamenitosti tistih dežel, za katere so knjige odločene. Pa naj se ne ponavlja enostransko berilna tvarina slovenskih knjig (Začetnice, II., III. in IV. berila) ampak realistično učilo slovensko-nemških knjig naj dopolnjuje ovo slovenskih beril.

i) I. Začetno učilo (Fibelstoff) sedanjih slov.-nem. začetnic (Mikl., Raz. — Šumer, Prešern) naj se izroči predelanej I. nem. slovn. tako, da bodo ove nepotrebne.

2. Bi pa to izpeljati na vsak način nemogoče bilo, potem se naj spiše nova slov.-nemška začetnica zapopadajoča začetno učilo le v ožjem smislu. Na to začetnico, ki se bi vpeljala na vseh slovenskih šolah, se ima potem opirati I. nemška slovnica; vokabole, ki se bodo nahajale v tej začetnici, se imajo v I. nemški slovnici smatrati znanimi.

3. Ako bi se tudi ne spisala nova, vsem slovenskim šolam skupna slovensko-nemška začetnica, potem se imajo smatrati vse vokabole Miklosich-eve in Prešern-ove, kot Razinger — Žumer-jeve začetnice neznanim, ter v I. nem. slovnici vnovič podati.

j) Besednjak se ima vsakemu zvezku (I., II. in III. slov.-nem. slovn.) pridjati; pred vsako točko pa se postavijo naj le tiste besede, ki se v njej na novo nahajajo.

k) Pri osnutku novih slov.-nem. slovnice naj se gleda bolj na govorne vaje kot pa na slovniško učilo. Jezikovna pravila se imajo izpeljavati iz primernih zgledov ter se za zgledi postavljati; potem naj bi sledile temeljite vaje.

l) Jezikovna pravila naj se glasé v I. in II. slovnici slovensko, v III. pa nemško; sploh pa naj se ozira le na bolj potrebna in važna pravila.

m) Podobe pisanih črk v začetnici in I. nem. slovnici imajo biti enake. V I. nem. slovnici naj se tudi berila s takimi pismeni uvrstijo.

II.

1. Začetnica se ima osnovati po pisalno-bralneji metodi (Schreiblese-Methode).
  2. Velike črke in prvi skupki malih se imajo posamič obravnavati.
  3. Da bi obogatele prve vaje o zlogovanju in pisanju se smejo sprvega rabiti tudi sestave glasov, kot: ni, mi, nim, mit, en, nem itd.
  4. Pri vadbi malih črk se je samostavnikov izogibati, pravopisje se ne sme vmes mešati. Tedaj se naj zberejo za te vaje le take besede, ki se priprosto pišejo.
  5. Sestavljeni soglasniki naj se vadijo posamezno ali pa saj v malih skupinah z dovoljnim številom izgledov.
  6. Pri vadbi velikih črk se ima vsakemu samostavniku določni (nedoločni) člen predstaviti.
  7. Pri vadbi velikih črk in ob enem tudi pravopisja se smejo samostavniki tudi v množini rabiti; pa rabijo se naj zaporedoma taki, ki se v množini nič ne spremené, ki dobijo končnico, — preglas, — oboje.
  8. Podobe pisanih črk se imajo posneti iz Miklosich-eve začetnice.
  9. Z obravnavo velikih črk se začenjajo tudi vokabele.
  10. Na koncu I. dela I. nemške slovnice (začetnice) sledijo slov.-nemške vaje v branju za nazorni nauk, kojih tvarina je iz otroškega kroga vzeta.
- Načrt I. nemške slovnice:

Prvi del.

Prosti glasovi.

i, u, m, e, ei, eu, o, a, ai, au, r, v, w;
 t, d, l, b, s, f; j, g, z, p; h, f, h; c, ch, sch, ss, ß;
 ü, ö, ä, äu; tjch, qu, y, x.

Sestavljeni glasovi.

1.

ft, sp, pf, fl, fu, schl, schm, schu, schr, schw, zw; spr, pfl, pfr (propfen),
 ds, ts.

2.

nd, rb, lb, lf, rg, ng, lf, rf, nf, rt; rht, lsh, ush, rsh, tsh. —

Velike črke.

1. Zateza.

d, D, (ie).

Samostavnik — določen, nedoločen člen. — (D je prva velika črka — zaradi člena, ie prvi zatezaj.)

ie se vadi skozi skupko 2—3 poljubnih velikih črk.

ich	1—2 črk,	äh, dh, üh	2 črki,
tch	2—3 „	ee, oo, aa	2 „
ih, eh, ah, oh, üh	2—3 „		

2. Predteza.

df, g	2 črki,	rr, nn, mm	2—3 črk,
ff, fs, ff	2 „	tt, ll, pp, gg, dd, bb, dt	3—4 „

3.

c, C — ch Ch (f) — qu Qu — x X — ph Ph (f) —

Abeceda.

(Velika, mala, — pisana, tiskana.)

Na koncu 1. dela I. slovensko-nemške slovnice (začetnice) sledijobralne vaje za nazorni nauk, kojih tvarina je iz otroškega kroga vzeta.

Drugi del.¹⁾

Glasje in zlogi.

1. Samoglasniki in soglasniki. 2. Samoglasniki kot čisti glasje. 3. Predglasniki. 4. Dvoglasniki. 5. Soglasniki (mehki — trdi). 6. Govorni zlogi in kako se besede delijo. 7. Začetni, srednji in končni glasje.

Pravopisje.

1. Zateza in predteza samoglasnikov. 2. Podvojenje soglasnikov n, m, l, r, f, p, t; š (š), ž (ž).

3. Zateza samoglasnikov (ee, aa, oo; eh, oh, ih, ah, uh; th, ie, ieh.)

4. Porabljevanje soglasnikov ff, šš, žž, f, š.

5. Porabljevanje soglasnikov št, ft, šp, fš in tš.

6. Porabljevanje mehkih in trdih soglasnikov (b—p; d—t; g—f.)

7. Porabljevanje soglasnika dt.²⁾

8. Porabljevanje soglasnika f, v, pf; qu, čš, gš, fš, (tš, bš = ž)? c Ć, č Ćh.

Prosta pravila se vajam dostavijo.

Slovniške vaje.

1. Goli stavek. 2. Pripovedovalni, vprašalni, velelni stavek. 3. Osebek — dopovedek. 4. Samostavnik — določni in nedoločni člen; spol, število, sklanjatev. Lastna imena. 5. Osebni zaimek — ednina in množina (dvojina). 6. Pomožni glagol „sein“ in „haben“ — oseba, število, čas (sedanji, pretekli, prihodnji). 7. Glavni glagol — oseba število in glavni časi; nedoločnik, določnik, velelnik, deležnik preteklega časa. 8. Pridevnik (prislovno—prilastno). 9. Glavni, vrstivni, in ponavljavni števnik. 10. Razširjeni stavek — dopolnilo (2., 3., 4. sklon — brez predloga), prilastek, prislovno določilo (kraja, časa in načina).

Berila.

Okoli 50—60 beril (nekatera z latinskimi črkami) etične in realistične vsebine. (Glej tezo g. h 1., 2., 3.)

Besednjak — Wörter-Verzeichni-s.

M. J.

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Pri Platonu²⁾ trdi Gorgija, da je umetelnik v pregovarjanju pred sodnijo in v drugih zborih oni, ki pravico in krivico razlaga; Sokrat mu dopušča vzmožnost pregovarjanja ne pa poučevanja. Oni pa, ki niso vsake stvari v govornikovo področje devali, so v definicijah, kakor je trebalo, še bolj natančne

¹⁾ Samo tvarina.

²⁾ Gorgija 9.

in obširne razločke delali. Eden izmed teh je Ariston,¹⁾ peripatetskega modrijana Kritolaja učence, čegar definicija se glasi: „Retorika je znanost, ki uči meščanske zadeve razumevati in o njih tak govor držati, ki ljudstvo pridobi“. Ta ne postavlja kot peripatetik znanosti na mesto kreposti kakor stoiki; s tem pa, da jo na pregovarjanje ljudstva omeja, češ, da učenjakov ne more pregovoriti, sramoti zgovornost. O vseh, ki menijo, da se govornik le z meščanskimi zadevami peča, sme se trditi, da premnoge dolžnosti govornikove prezirajo, posebno pa pohvalne govore, ki spadajo v tretji del retorike, sicer za umetnost, a ne za vrlino. On namreč pravi (da rabim natančno besede onih, ki so to iz grščine na latinski jezik preložili) takole: „Retorika je umetnost, ki to, kar vtegne pri vsaki meščanski zadevi v pregovarjanje služiti, iznajde, presodi in z lepimi izrazi primerno označi“. Taistega mnenja je Kornelij Cels²⁾, kateri pravi, „da je namen retorike preverljivo govoriti o dvomljivi meščanski zadevi“. Tem podobne so druge definicije n. pr.: „Retorika je vzmožnost stvari vzpoznavati, ki spadajo k meščanskim zadevam, in o njih govor držati, ki se odlikuje z nekim pregovarjanjem, z nekim telesnim držanjem in primernim prednašanjem“. Nahajajo se še premnoge druge definicije, ki se enako glasijo; na te bom tudi odgovoril, ko se bo predmet retorike razpravljal. Nekateri so menili, da ni niti vzmožnost, niti znanost niti umetnost, ampak ona je, kakor Kritolaj³⁾ misli, vaja v govorjenju (kajti to pomenja *τραβή*), po Atenejevem⁴⁾ mnenju je pa umetnost prevarjenja.

Pa premnogi so zadovoljni, če citajo to, kar so drugi iz Platonovega Gorgija nepremišljeno izpisali, pa še tega ne do cela, tudi za druge spise njegove se ne brigajo. V največjo zmoto pa zabredejo misleči, da Platon ni imel retorike za umetnost ampak za vedo tega, kar človeku prija in ugaja; vzbog trditve pa na drugem mestu⁵⁾ je retorika senca enega dela državoznanstva in četrti del prilizovanja. On namreč pripisuje dva dela državoznanstva telesu, zdravništvo in telovadbo, dva pa duhu, zakonodajstvo in pravičnost; popačeno podobo zdravništva imenuje kuharsko spretnost, telovadce pa kupee z robovi, ki barvo z lišpom in pravo moč s prazno debelostjo prigoljufajo, za zakonodajstvom se skriva zvitost, za pravičnostjo retorika. Vse to je v omenjeni knjigi spisano in od Sokrata rečeno, skozi katerega Platon svoje mnenje razodeva; vendar je treba razločevati tako zvane elenktične razgovore, v katerih se nasprotna mnenja oprovrgavajo, in pa dogmatske, v katerih se poučuje. A Sokrat, ali če češ Platon, nič kaj ugodno ne sodi o tedanji retoriki rekoč: „na ta način, kakor sedaj državo vladate;“⁶⁾ vendar je tudi pravo in pošteno retoriko

¹⁾ Ariston, rojen na otoku Keju, bil je vodja peripatetske šole okoli l. 226. pr. Kr.

²⁾ Avel Kornelij Cels je bil izvrsten pisatelj za časa cesarjev Avgusta in Tiberija. Njegovo obširno delo o poljedelstvu, modroslovju, zdravništvu in vojaštvu je obsegalo prvotno 20 knjig z napisom *de artibus* (o umetnostih). Od tega dela se je ohranilo 8 knjig o zdravništvu.

³⁾ Kritolaj, rojen v lidijski Fazelidi, peripatetski modrijan, bil je naslednik kejskega Aristona v vodstvu peripatetske šole v Atenah.

⁴⁾ Atenej, rojen v Siciliji, bil je mehanik in sodobnik Arhimedov. Spisal je bil delo o vojnih strojih.

⁵⁾ Plat. Gorg. c. 17.

⁶⁾ Plat. Gorg. c. 55.

poznal. Vzbog tega se konča njegova razprava zoper Gorgijo takó-le: „tedaj mora govornik pravičen biti, pravičen pa pravično ravnati hoteti?“ Na to sicer oni molči, pa razgovor nadaljuje Polos z mladostnim ognjem še bolj nepremišljeno, zoper katerega so naperjeni izrazi: senca, prilizovanje. Potem postane Kaliklej še bolj buren, vendar pride do zaključka: „kdor hoče v resnici govornik postati, ima biti pravičen in pravičnosti več.¹⁾ Iz tega je razvidno, da Platon retorike ni imel za zlobnost, da se pa ona vsreči le pravičnemu in poštenemu možu. Pa še bolj jasno pravi v Fedru, „da umetnost ne more dovršena postati brez znanja pravičnosti;“ in s tem mnenjem se tudi jaz strinjam. Bi-li bil drugače obrambo Sokrata in pohvalo onih spisal, ki so za domovino pali bili? ²⁾

To je gotovo govornikov posel. A ono vrsto ljudij je bičal, ki so retoriko kot sredstvo za slabe namene rabili. Tudi Sokrat je mislil, da se za njega ne spodobi govor, katerega je v njegovo obrambo Lizija spisal; in tedaj se je bila navada zelo ukoreninila za pravdarje govore pisati, katere so ysak za sé držali, in tako so zakon vkanili, po katerem ni smel nobeden za drugega govor držati. Platonu so se tudi učitelji te umetnosti nesposobni zdeli, ki so retoriko od pravičnosti ločili in verjetne stvari resničnim predpostavljali; kajti tudi to trdi v Fedru. Z onimi prejšnimi trditvami se vjema menda tudi Kornelij Cels, ki pravi: „Govornik se poganja le za tem, kar je resnici podobno“, in kmalu potem: „Ne dobra vest, ampak zmaga je plačilo pravdarja“. Če bi bila ta trditev resnična, bi bilo to znamenje velike izprijenosti, ki tako pogubna sredstva zlobnim značajem ponuja in malopridnost s pravili podpira. Pa oni naj pazijo, kako bodo svoje mnenje opravičili.

Pa da nadaljujem pričeto vzgojo dovršenega govornika, ki naj bo vzlasti poštenjak, se hočem k onim vrniti, ki imajo boljše mnenje o govorniškem poslu. Nekateri so mislili, da je retorika toisto kar državoznanstvo; Cicero jo imenuje del državoznanstva,³⁾ to pa je toisto, kar modrost; drugi jo primerjajo filozofiji, med katerim se nahaja Isokrat. Temu njenemu bistvu bo najbolj primerna taka-le definicija: „Retorika je znanost dobrega govorjenja“. Kajti ona obsega tudi vse vrline govora in tudi govornikov značaj, ker dobro govoriti more le poštenjak. Taistega pomena je Hrizipova definicija, katera izvira od Kleanta⁴⁾: „Retorika je znanost, ki uči po pravici govoriti“. Nahaja se še več njegovih definicij, ki se pa bolj drugih vprašanj tičejo. Toisto bi pomenila definicija tako-le izražena: „Prigovarjati k temu, kar se mora“, toda umetnost je potem od vspeha odvisna. Pa dobro pravi Arej,⁵⁾ da ona uči poleg vrline jezika govoriti“. Tudi oni izločujejo hudobneže od retorike, ki so jo za znanost meščanskih dolžnostij imeli, če znanost za krepost držijo; pa ti jo omejujejo

¹⁾ Plat. Gorg. 63.

²⁾ V Apologiji in Meneksenu.

³⁾ De invent. I. 5.

⁴⁾ Kleant, rojen v mizijskem Asu l. 260. pr. Kr, bil je Zenonov učencec in naslednik v stojski šoli. On je trdil, da je solnce vladajoč princip vesoljnega sveta; zaradi tega se je pozneje s svojim učencem Hrizipom prepiral in naposled prostovoljno od stradanja poginil 80 let star.

⁵⁾ Arej je bil stojski modrijan, rodom iz Aleksandrije in je živel v dobi cesarja Avgusta.

le na meščanske zadeve. Dobro znan učitelj in pisatelj Albucij¹⁾ priznava, „da je znanost dobro govoriti“, vendar se moti jo kratéc s pristavki: „V meščanskih zadevah in verjetno;“ pa na oboje sem vže odgovoril. Hvalevredna je tudi volja onih, ki so trdili, da je naloga retorike pravično misliti in govoriti.

To so menda najbolj znane definicije, o katerih se največ pripravajo. Kajti vseh navesti ni niti potrebno niti mogoče, ker se je neko napačno prizadevanje pisateljev umetnostij polastilo, nobene stvari s taistimi besedami, katere je vže kdo drug rabil bil, definovati; pa jaz se bom take častilakomnosti ogibal. Kajti jaz ne bom vselej povedal, kar bom iznašel, ampak kar bo ugajalo, kakor tó-le: „Retorika je znanost dobro govoriti;“ ker kdor, iznašedši najboljšo definicijo retorike, druge išče, hoče slabšo.

Iz te preiskave je tudi ono razvidno, kateri namen in katero najvišo in zadnjo svrho ima retorika, tako zvano τέλος, za kar se vsa umetnost popenja. Kajti če je ona sama znanost dobro govoriti, je njen najvišji namen dobro govoriti.

(Dalje prih.)

Botanični listi.

(Spisal Fr. Kocbek.)

VIII.

Savinja, bistra hči Solčavskih planin, imela je pred regulovanjem njene struge zeló nestalen tok. Skoraj vsaka povodenj napravila jej je tú in tam novo korito. Takó je nastalo v teku let mnogo stranskih strug, mej njimi pa dolge sipine peska in gruše. Mnogi prodi in rečišča pričajo nam o nekdanji trmi Savinje, ki je sedaj tú, sedaj tam, baš kakor jej je ugajalo, drvila svoje vode skozi Savinjsko dolino. Ni čuda torej, da ima nalik deróčim gorskim potokom ob svojih bregovih razprostrani poloj (Inundations-Gebiet), ki je bil sprva, zlasti bliže ob bregovih, brez vsake rasti, in še le s časoma nastalo je gosto vrbovje in zasejale se razne zéli. Tu vspevajo se vé največ le one rastline, ki so zadovoljne s pičlim živežem.

Ni sicer namen tem vrsticam, podati pristno sliko o cvetani poloja Savinje, a vsekakor je zanimivo vedeti, katerim rastlinam ugajajo tudi peščenata, oziroma prodnata tla. V pregled dotične cvetane navedimo torej sledeče značilne rastline: *Ononis spinosa*, *Thymus Serpyllum*, *Genista tinctoria*, *Galeobdolon Ladanum*, *Scrophularia canina*, *Talictrum flavum*, *Th. angustifolium*, *Epilobium rosmarinifolium*, *E. hirsutum*, *Echium vulgare*, *Anchusa officinalis*, *Cerinth minor*, *Verbascum Thapsus*, *Oenothera biennis*, *Hypericum perforatum*, *Lythrum Salicaria*, *Menta nemorosa*, *M. Pulegium*, *Senecio crucifolius*, *Linum catharticum*, *Erigeron acer*, *E. canadense*, *Reseda lutea*, *Hippocrepis comosa*, *Salvia verticillata*, *Galeffa officinalis*, *Tanacetum vulgare*, *Lycopus europaeus*, *Eupatorium cannabina*, *Pulicaria dysenterica*, *Calamintha Acinos*, *Melilotus albus*, *M. officinalis*, *Asperula cynanchica*, *Saponaria officinalis*, *Silene inflata*, *Solanum Dulcamare*, *Carduns arvensis*, *Dipsacus silvester* itd.

¹⁾ Albucij, rojen v Novari, podal se je za časa cesarja Avgusta v Rim, kjer se je kot retor odlikoval.

Nekaj imenovanih rastlin opisal sem na kratko vže v prejšnjih listih, nekaj pa si jih sedaj bliže ogledamo.

Trnjev gladež (*Ononis spinosa L., dornige Hauhechel*) ima steblo polno trnja; metuljasti, rudeči cveti stojé posamezno ali po dva v pazušicah. Listi so trojnatí z zobatimi lističi. Malo poprej cvetel je na travnikih **smrdeč gladež** (*O. hircina Jacq. Bocks-Hauhechel*, ki nima trnja, pač pa lepljive dlačice.

Pasja črnobina (*Scrophularia canina L., Hunds-Braunwurz*) ima vejnato, štirioglato steblo, gole, pérnate liste. Mali, vijoličasti cveti z belorobimi zobci so na redkih latih.

Prav lepa rastlina je **ozkolistni talin** (*Thalictrum angustifolium Jacq., schmalblättrige Wiesenraute*), ki je precej podobna rumenemu talinu (glej „Pop.“, 1883, str. 170). Brazdito steblo ima 2—3krat sestavljene liste z zelo ozkimi lističi. Prašniki so zlatorumeni.

Dlakast vrbovec (*Epilobium hirsutum L., rauhaariges Weidenröschen*) raste osobito na vlažnih krajih tik potokov. Okroglo steblo ima žlezaste dlake. Suličasti listi obsegajo na pol steblo. Bagrenasti cveti so lijasti, 4 brazde stojé narazen. Spodnji listi so nasprotni, zgornji premenjalni.

Na suhih tleh najdemo pa **rožmarinolistnat vrbovec** (*E. rosmarinifolium Hänke, rosmarinblättriges W.*). Ta je zelo podoben ozkolistnatemu vrbovcu, le da ima ožje, črtaste liste brez žil. V pazušicah pa stojé male listnate vejice. Tudi bagrenasti cveti imajo ožje cvetne lističe ter so v vrhnem, dolgem grozdu.

Papeževa sveča (*Verbascum Thapsus L., echte Königskerze*) je visoka, močna rastlina, pokrita z mehkodlakastimi lasci. Dolgi, priostreni listi tekó na dnú po steblu nizdoli do drugega lista. Rumenih cvetov je mnogo skupaj. Trije zgornji prašniki imajo rumenobelkasto volno. — Cvete nekateri nabirajo ter je kuhajo v čaj, kateri neki storí dobro zlasti onim, ki so slabih pluč. Zato imenujejo rastlino tudi „plučnik“, ne pa lučnik, kar je Tušek najbrž napačno zapisal (glej „Štirje letni časi“, str. 254).

Navadni svetlin (*Oenothera biennis L., gemeine Nachtkerze*) pa je v sorodu z vrbovci. Dvoletna rastlina ima suličaste, malo zobate in dlakaste liste. Veliki, rumeni cveti so dišeči, stojé v dolgih klasih in se odpró navadno zvečer. Prvotna domovina te rastline je Severna Amerika. Leta 1614. pritepla se je iz Virginije v Evropo, kjer so jo sadili po vrtih, od koder se je preselila na peščenate kraje.

Tudi **kanadijska hudoletnica** (*Erigeron canadensis L., canadisches Berufskraut*) je doma iz Severne Amerike, sedaj pa raste kot navaden plevel na sipinah in pustih krajih skoraj po vsej zemlji. Steblo je trdo kvišku z nekolikimi lasci, listi so ozki, celorobi, ščetinato vejicasti. Mnogobrojne cvetne glavice (soevetke) so zelo male, zelene ali belkaste v dolgem, listnatem latu.

Navadna hudoletnica (*E. acer, gemeines B.*) je mnogo manjša in dlakasta. Liste ima tudi črtaste in celorobe; cvetne glavice, ki so zunaj svetlobagrenaste, stojé v kratkem, redkem grozdu.

Razne mete poznajo se vže po prijetnem duhu, a določevanje pojedinih vrst je vendar težko, ker se zelo premenjavajo in tvore razne mešance. Od teh naj omenim **podlesno meto** (*Mentha nemorosa Willd., Hain-Minze*) in **polaja** (*M. Pulegium L., Polei-Minze*). Prva ima liste in steblo belodlakasto, belo-

rudeče cvete v navidezni kolobarjih, ki tvore po več klasov. — Polaj pa je nizka, razgranjena rastlinica z malimi, topimi, podolgasto-okroglimi listi. Rudeči cveti so v gostih, obilnih kolobarjih, stoječih le v pazušnicah.

Vitičastolistnat masleni grint (*Senecio crucifolius L., rankenblättriges Kreuzkraut*) je soevetka, ki je pokrita z redkimi dlakami. Listi so pravilno globoko razdeljeni v črtaste, zobaste in pernate zobce. Cveti sobledorumeni.

Divji lan, predivce ali zemeljsko predivo (*Linum catharticum L., Purgier-Lein*) je lepa rastlinica s tankim, vejnatim stebлом, nasprotnimi, malimi listi in belimi cveti.

Rumena bojka ali resedica (*Reseda lutea L., gelbe Reseda*) ima 2—3krat pérnato nacepljene liste. Cveti na tankih pecljih stojé v dolgih grozdih. Čaša ima po 6, redkoma 5, venec tudi 6 zelenkasto rumenih lističev. Plod je glavica s 3—4 kratkimi zobmi. Po vrtili sadé pa dišečo bojko (*R. odorata*).

Vretenastocveteča kadulja (*Salvia verticillata L.*) razlikuje se od drugih kadulj, da ima po 20 in še več vijoličastih do modrih evetov v oblihi, navideznih vretenih, ki so nanizani v latistem grozdu.

Konopljasta konjska griva (*Eupatorium cannabina L., hanfähnlicher Wasserdost*) je do 2m visoka in ima pecljnate, 3—5delne liste s široko suličastimi, kratko zobastimi deli, zgornji liste so pa časi enojni. Mnogo cvetnih glavie (soevetke) je v gostih razširjenih grozdih (Schirmtraube). Cveti so blede rudeči in nekoliko diše. Koreniko kakor tudi zel rabili so nekda v zdravilo.

Navadni vratéč (*Tanacetum vulgare L., gem. Rainfarn*) je močna rastlina, gola, zelo aromatično dišeča. Listi so pérnato razdeljeni, mnoge, poloble cvetne glavice so lepo zlatorumene in v razširjenih grozdih. Tudi vratéč bil je poprej zdravilo.

Poljski popovec (*Calamintha Acinos Clairv., Feld-Bergmünze*) je razrasla, nekoliko dlakasta rastlina zbledorudečimi cveti. Čaša je trebušnata, grlo s čašnimi zobei zaprto.

Navadna voléja noga (*Lycopus europaeus L.; gemeiner Wolfsfuß*) ima jajčasto okrogle ali suličaste, globoko zobaste do pérnato razdeljene liste in male bele, znotraj rudečepikaste cvete, ki stojé v gostih navideznih kolobarjih v pazušnicah. Raste le bolj na vlažnih krajih.

Grizevi oman ali bolsinec, bolhača (*Pulicaria dysenteria Gärtn., Ruhr-Flohkraut*) ima podolgaste liste, od katerih imajo zgornji na dnu zaokrožena ušesca, ki obsegajo steblo. Lepi zlatorumeni cveti (soevetka) stojé v pazušnicah.

Divja ščetica (*Dipsacus silvester Huds., wilde Karde*) je močna rastlina z mnogimi bodljikami na stebłu. Cvetne glavice so valjaste in imajo cvete bledolila barve. Krovne luske končujejo v ravno ost, katere je pri pravi ščetici (*D. Fullonum Mill.*) nazaj zavihnjena, ter se zató upotreblja pri izdelovanju sukna.

Narodno šolstvo v Rusiji.

V.

Šolsko-narodne knjižnice. Knjižnica je jako dejateljna podpora šoli v njenem težkem a vzvišenem trudu. Primerne knjige, koje se davajo učencem

na dom, probujajo v njih ljubezen do šole, jim delajo veliko veselja in pospešujejo napredek v učnih predmetih; one s svojo dostojno vsebino ne malo ne pripomagajo, da si učenci s čitanjem doma razširjajo svoj umstveni krog, da si blažé srca, bogaté svoja znanja in da se vže v mladosti vadé samostalnega učenja. Pri vsakej narodnej šoli bi morala biti izbrana knjižnica za učence.

Šola pa ne more dovršiti svojega važnega dela; ona probudi in razvije duševne zmožnosti učenca, kolikor se da doseči gledé na kratki učni tečaj; ona more le dati znanja popolno dostopna 8—14letnim otrokom in primerna jih umstvenim silam, a je lahko zadovoljna, ako učence dovolj vsposobi k daljnješemu samoizobraževanju. Človek se tedaj mora tudi potem, ko je ostavil šolo, učiti. Mnogega, kar bi otrokom delalo veliko truda in bi se v šoli brez vspeha propovedovalo, se odrasli lahko nauči, ker je duševno bolj razvit in ima več smisla za mnoga znanja jemu v praktičnem življenju potrebna.

Pri šolah bi tedaj še morale biti tudi knjižnice za odrasle. Take šolsko-narodne knjižnice so dobri pripomoček, da bivši učenci ne pretrgajo zveze s šolo, da ne le ne pozabijo, kar so se naučili, ampak razširijo in obogaté svoja znanja. Priznavajé iskreno veliko važnost šolsko-narodnih knjižnic za prosveščenje naroda, jih v Rusiji prav marljivo ustanovljajo. Zemstva izdajajo znatne svote v to svrho, n. pr. zemstvo Aleksandrovskega okraja (Jekaterinoslavska gubernija) izdalo je v 12 letih za biblioteke pri svojih šolah 22.801 rub., ona tudi naročarjajo za šole učiteljske, otroške, celo znanstveno-leposlovne liste. Tudi občine so začele snovati na svoje stroške selske knjižnice. Tako zvana občestva gramotnosti, kojih namen je, širiti znanja med narodom, vsako leto izdajajo in darujejo šolam in knjižnicam ogromno število knjig. Takih in enakih društev je v Rusiji mnogo, celo v Sibiriji se jih je vže več osnovalo. Pisateljski fondi se naglo množé; nekateri so vže zrasi do velikih svot. V ime skoro vsakega znamenitega ruskega dejatelja je osnovan tak fond. Dobrodeljna društva, upravništva nekaterih časnikov in drugi privatni dobrotniki razpisujejo vsako leto mnogo nagrad za narodne spise. Vse to tedaj služi v podbudo pisateljem.

Izbor knjig (posebno mladini posvečenih) za šolsko-narodne knjižnice se mora strogo nadzorovati. Vse knjige pregleda učeni komitej pri ministerstvu narodne prosvete ter jih odobri ali zavrže. Cenzura, kakor je vsem znano, je v Rusiji jako stroga, kar je popolno prav, kajti neprimerne, pohujšljive knjige in časniki silno ovirajo, da vničujejo ves trud dobre vzgoje. — Vsebina označenih knjig je sledeča: sveto pismo, evangelji, življenje svetnikov, cerkovni obredi in zgodovina, izborne pesni, podučljive pripovedke, slike iz zgodovine in geografije (posebno ruske), životopisi slavnih ljudi, oddelni spisi iz prirodoslovja, poljedelstva in gospodarstva, uprava, zakoni itd. Knjige so navadno malega objema s zakončeno vsebino, ker prosti narod ne ljubi dolgo čitati, se kmalu utruje ter, ako je knjiga obširna, jo prečita površno ali jo vrže v kot še preden jo je dočital; ona mu tedaj le malo koristi. Knjige, koje zadrži v sebi v celosti kako vedo n. pr. zgodovino, geografijo, fiziko, poljedelstvo itd. niso primerne za prosti narod, naj so še tako popularno spisane. Ljudstvu se morajo davati le oddeli (odlomki, slike) iz raznih znanostij, kratke povesti itd., pa vse to mora biti podrobno, prosto, zanimivo spisano.

Dela slavnih ruskih pisateljev, dostopna prostemu narodu so vže izbrana in zastopana v narodnih knjigah; vsak gramotni mužik lahko z znanjem čita nekatera umotvora. Puškina, Turgenjeva, Tolstega in drugih, ter se ž njimi vpozna. — Narod nima povsod potrebe v enakih znanjih: v industrijalnih krajih se bolj čitajo knjige tehničnih ved, leposlovja itd., v poljedeljskih pa nasprotno knjige o poljedelstvu, prirodoslovju, itd. Na take okolščine se mora pri izboru knjig skrbno ozirati. Posledni čas se jako brižno zbirajo svedenja, kaj narod najbolj ljubi čitati, učitelji poročajo zemstvom, za katere knjige ljudi največ prosijo.

Šolsko-narodne knjižnice pa še ne zadostujó v polnej meri. One ne razpolagajo s takim številom knjig, da bi se ž njimi mogli preskrbeti vsi čitanja-željni občani. Dobro je, ako je dana narodu vgodna priložnost, da si zamore tudi sam kupovati knjige; posebno bolj premožni to radi in lahko delajo. Knjižne prodajalnice v mestih niso v stanu tej važnej zadevi povoljno vstreči.

Mužik, prišedši v mesto ima druge skrbi, on ne zmisli na knjige, a tudi ne ve, če so take knjige v prodaji, katere bi mu resnično koristile in katere bi mogel rabiti. Zato so v Rusiji začeli vstanovljati pri šolah, čitalnah, volostnih upravah itd. knjižne sklade za prodajo. V večih slučajih so učitelji v teku enega tedna razprodali več sto knjig. Učitelj bolj pozna po recenzijah v časnikih izdane knjige in on vé, katere bile bi primerne in koristne narodu. Naróči si jih lahko sam od znane mu firme, občestva gramotnosti ali mu jih pa pošilja zemska uprava. Prodavajo se knjige lahko učencem, kojim dajo za to roditelji denar, ali posle narodnega čitanja po nedeljah. Knjige so po jako nizkej ceni od 2 kopejk naprej; kupi si jih tedaj lahko vsak. — Ne malo tudi pripomagajo k razširenju knjig med narodom raznoščiki.

Tako se v Rusiji trudijo, da knjižnice napredujejo enako z razširanjem narodnega šolstva, kajti one so neobhodno potrebno dopolnilo poslednega; brez njih se skoro ne da misliti dalnejšega samoizobraževanja, kojemu šola položi osnovo in ima učence za to vsposobiti! Ruski narod pa tudi projevlja tako ljubezen do učenja, ko malo kateri drugi; celo starčeki obiskujó večerne ure pri novo vstanovljenih zemskih šolah, da bi se še naučili nekaj, ker v svojej mladosti niso imeli priložnosti k temu.

S. M.

Poročilo

o pošiljatvah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“
Pedagogičskega društva v Krškem.

(Dalje.)

J. R. Miličeva tiskarna v Ljubljani je poslala iz svoje zaloge:

1. A. Praprotnik. Slovenska slovnica za prvence. 6. natis. 1887. Cena 32 kr. —
2. J. Lapajne. Geometrija ali merstvo, za slovenske ljudske šole. S 95 slikami. 1872. Cena 24 kr. —
3. J. Zma. Telovadba v ljudskej šoli. 1872. Cena 15 kr. 4. Mali sadjerejec, to je: kratek nauk v sadjereji za učence na kmetih. 6. natis. 1876. Cena 5 kr. —
5. Zemlje-pisna začetuica. Ponatis iz „Učit. Tov.“ l. 1868—1869. Cena broš. 12 kr., vez. 24 kr. —
6. Fr. Gerkmann. Wörterammlung und Regeln zur deutschen Rechtschreibung. 2. Auflage, 1870. Cena 4 kr. —
7. Ant. Foerster. Teoretično-praktična pevska šola. (Theoretisch-praktische Gesangschule). 3. natis. 1888. Cena 75 kr. —
8. A. Foerster. Nauk o harmoniji in generalbasu, o modulaciji, o kontrapunktu, o imitaciji, kánonu in fugi s predhaja-

jočo občno teorijo glasbe z glavnim ozirom na učence orgljarske šole. 1881. Cena 1 gld. 30. kr. — 9. Marija naša pomočnica. Povest za mlade in odrasčene ljudi. 2. natis. 1881. Cena 24 kr. — 10. Janko Leban. Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli. Ponatis iz „Učit. Tov.“ 1884—1885. I. Cena 30 kr. — II. Fr. Malavašič. Oče naš. Povest za krščansko mladost in krščansko ljudstvo. 2. natis. 1885. Cena 60 kr. — 12. A. Praprotnik. Darek pridni mladosti. I., II. in III. zvezek. Z nekaterimi podobicami. 1. zvezek 2. natisa. 1868, 1863, 1864. Cena vsem zvezkom 1 gld., posamezno 36 kr. — 13. A. Praprotnik. Svete pesmi za šolsko mladost. 5. natis. 1880. Cena 15 kr. — 14. Ant. Foerster. Pesmaričnica po številkah za nežno mladino. 3. natis. 1887. Cena 15 kr. — 15. Cerkevne pesmi za šolarje 1888. Cena 3 kr. — 16. A. Foerster. 23 cerkvenih pesem za šolsko mladino. 23 Kirchenlieder für die Schuljugend. Čveteroglasno. 1877. Cena 25 kr. — 17. F. Stegnar. Šopek mičnih pesnij za šolo in dom 1878. Cena 6 kr. — 18. F. Jamšek. Šolske Drobntinice v petindvajset letni spomin smrti A. M. Slomškega. 1887. Cena 1 gld. — 19. Tiskovine za gospode učitelje in za šolo (slovenske in nemške): a) šolski zapisnik (matrika) A, b) Zapisnik B, c) Razrednica C, d) Izpustnica E, e) Odhodbica F, f) Šolsko spričalo (obiskovalno, spričalo) H; cena jim je za 24 pol 54 kr., g) Šolsko naznanilo, četvorko J, 24 pol 70 kr., h) Šolsko naznanilo, folio 24 pol 64 kr., i) Šolsko naznanilo, folio, nemško-slovensko 24 pol 64 kr., j) A. Kazalo šolskih zamud 24 pol 54 kr., k) Tednik, slovensko-nemški 24 pol 54 kr., l) Ročni zapisnik 24 pol 70 kr. m) Inventar ljudsk šole, n) Opominovalni listi: poklic, poziv, svarilo, o) Prej. mlica opominov, p) Kataster šole A, q) Inventar v glavni imovini B, r) Inventar — razredne ljudske šole C, s) Preračun D, t) Račun E; cena jim je za 24 pol 48 kr., u) Povabilo k seji krajnega šolskega sveta 24 pol 60 kr., v) Razrednica ponavljalne ljudske šole 24 pol 54 kr., w) Izkazek v obiskovanju vsakdanje in ponavljalne šole 24 pol 54 kr., x) Enkrat ena in ena v eni, tabljica 2 kr., 100 1 gld. 70 kr. y) Zaznamek in cenik tiskovin, 1888. (Dalje prib.) G.

Ocene.

1. Die Biblische Geschichte des alten und neuen Testamentes von Dr. J. Schuster, 52 slik; — cena 44 kr.
2. Druga izdaja s 114 slikami in jednim zemljevidom; — ista cena.
3. Dr. Schuster's Biblische Geschichte von G. Mey, z mnogimi slikami in z 2 zemljevidoma; cena 40 kr.
4. Kurze Biblische Geschichte von Dr. J. Schuster mit 41 Bildern. A probovano od ministerstva. Cena 16 kr.
5. Kurze Biblische Geschichte mit 46 Bildern von Dr. F. Knecht. Cena 16 kr.

Pred nami leži petero nemških svetopisemskih zgodob — vse iz zaloge Herder-jeve v Freiburgu na Badenskem in vse namenjene za rabo na nemških šolah po Avstriji. Vsaka teh knjig ima svojo dobro stran. Prva od navedenih knjig ima kaj lepe nove slike; druga ima sicer manj lepe slike, a jih ima zelo veliko; tretja knjiga ima pa poleg slik še dva izvrstna zemljevida sv. dežele; četrta ima to prednost, da ni samo od cerkvenih gospodk, ampak tudi od ministerstva odobrena in namenjena za nižje razrede (2., 3.) ljudskih šol. Zaradi svoje male oblike in nizke cene je res zelo pripravna. Jednaka je tudi 5. navedenih knjižic, ki je kaj ljubko pisana, kakor nalašč za otročičke. Škoda, da nima še ministerskega potrjenja; zato tudi slovenski prevod v rokopisu, preskrbljen po štajerskem duhovniku, ni bil potrjen. Naše sv. zgodbe v slovenskem jeziku iz c. kr. šolske zaloge so sicer lepe in imajo nove slike, a za naše kmetske šole so predrage, kajti stariši otroku težko kupijo kar dvoje dragih knjig za veronauk. Zavoljo tega bi jaz svetoval slovenskemu katehetu, naj posloveni Schuster-jevo „Kurze Biblische Geschichte“, katero bi Herder-jeva knjigarna gotovo založila. Tako prilično in tako cenó (16 kr. vezano) sv. pismo bi se gotovo zelo razširilo.

Schule der Vorbereitung zur Aufnahmeprüfung für das Gymnasium und die Realschule. Spisal Filip Brunner, učitelj na dekliški ljudski in meščanski šoli v Döblingu, 2. pomnoženo izdanje. Dunaj, 1885. V založbi Morica Perles-a. Cena 90 kr.

Tako se zove knjiga, ki je namenjena kot ponavljanje učne tvarine za učence, ki imajo prestati vsprejemni izpit za srednje šole. Knjiga obseza na

134 straneh vso postavno določeno učno tvarino, katero je treba znati za take izpite: berila za ustno pripovedovanje in zapisovanje, tvarino za narekovanje, slovnice, računstvo, načrt zemljevidov itd. Namenjena je sešobno privatnemu pouku, a brez prida ne bode niti onim ljudskim učiteljem, katerih učenci prestopajo v srednje šole. Zato jo prav tople priporočamo. (Dalje sledi.)

Dopisi.

Od Gornjegagrada. Važnost o razpravi letošnjih uradnih učiteljskih konferenčnih vprašanj, osobito zastran predrugečbe slov. nemške začetnice in I. nemške slovnice vpotrebila je, da je tudi učiteljsko društvo za okraj Gornjigrad 2. t. m. zborovanje sklicalo.

Zborovanje vršilo se je v Št. Martinu na Dretju v II. razredu ondotne šole.

Ob 10. uri otvori g. predsednik J. Kele zborovanje z prijaznim pozdravom navzočim in primernim nagovorom.

Zatem se prečita in brez ugovora odobri zapisnik zadnje seje ter se obznani dopis g. Fr. Koebek-a, učitelja v Žalcu, ki ga je društvu poslal imenom osnovalnega odbora učiteljske zveze.

Zdaj se začne obravnava o predrugečbi, oziroma sklopljenju vže omenjenih knjig. G. predsednik povabi vljudno g. Škoflek-a referentom. Po vsestranskem razmotrivanju in precej dolgej obravnavi sklenolo se je poglavitno to-le:

1. Naj se šolske knjige izgotovijo z zvestim vporabljenjem in točno doslednostjo gledé dosedanjega obénega kulturnega napredka, tiska, lepopisja, vnanje oblike in trpežnosti, Slovnica naj bode po metodičnih pravilih sestavljena. — 2. Prvi del za mehanično čitanje in pisanje naj se sestavi po vzglednih nemških abecednikih, in vsakej nemškej črki v teh začetnih vajah naj se predstavi tudi slovenska pismenka. — 3. Drugi del naj obsega slovniške vaje o golem stavku; t. j. samostavnik, pridevnik, zaimek, pomožni glagol, glagol. V vajah nahajajoče se besede naj se sestavijo po pojmovih skupinah v obeh jezikih, in te besede naj bodo vsakej vaji na čelu postavljene.

Po vsakej vaji naj sledi dotično slovniško pravilo. — 4. Vaje o čitanju naj bodo v popolnej zvezi z poprejšnjimi slovniškimi vajami gledé slovnice in pojmovih izrazov. Rabijo naj se na tej stopnji samo kratki, otroškemu razumu primerni stavki. —

Na to vršila se je volitev delegatov za zvezo slovenskega učiteljstva v Ljubljani, in bila sta v to gg. Kele in Klemenčič izvoljena.

Kakor bilo je vže v zadnjaj seji osnovano, trebalo je še sporazumljenja, kdaj in kako hoče tudi naše učiteljsko društvo obhajati spomin 40-letnega slavnega vladanja Njih Veličanstva priljubljenega nam vladarja?

Za ta prečastni dan odloči se 4. oktober, kraj slovesnosti pa prijazni, divni holmček v Nazarjih. V slavnostni odbor bili so voljeni sosednji gospodji učitelji, namreč Škoflek, Trobaj in Žagar ter šolstvu in narodnemu razvoju blago naklonjena: gg. Jeraj in Turnšek, kar da upati, da se bode k slovesnosti vse potrebno gotovo ukrenilo. Spored razglasi se svoječasno.

S tem se zborovanje konča in sešli smo h skupnemu obedu v gostilno Klančnik-a, kjer smo bili prav dobro in po ceni pogosteni, k čimur so domači g. nadržitelj Ant. Zmrzlikar s soprogo in učiteljica gospdč. Schott zdatno pripomogli, za kar bodi tim potom vsim skupaj prelepa zahvala izrečena.

Se le proti večeru razšli smo se po kolegijalnem razvedrilu vsak na svoj dom z veselo nado, da se na odločeni dan 4. oktobra polnoštevilno opet vidimo, v kar — pomoz! Bog!

Iz Reichenburga. Dne 19. julija zborovalo je brežiško-sevniško učiteljsko društvo v šolskem poslopju na Vidmu. Predsednik g. Fr. Jamšek

pričné zborovanje s prav prijaznim pozdravom, ter predstavi gđe. Angelo Šubert, podučiteljico na Vidmu, in g. Alojzija Pečnik-a, podučitelja na Zdolah, kot nova pristopnika društvu in naposled g. Fr. Kranjc-a, učit. kandidata kot gosta.

Za tem preide se k dnevnemu redu. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in brez ugovora odobri. Na to poroča g. predsednik o došlem pismu g. Kocbek-a s katerim pozivlja, naj bi se društvo izjavilo o pristopu k „Zavezi slov. učit. društev.“ Skupščina v to principijelno pritrdi, vendar oficijelno izraziti hoče se še le po potrjilu preosnovanih društvenih pravil, po visokem c. kr. namestništvu. Dalje se omeni dopis katoliške bukvarne v Ljubljani, katera objavlja imenik za šolsko in ljudsko knjižnico primernih knjig.

Za tem se preide k preosnovanju društvenih pravil. Dosedanje ime društva prekrstilo se je v „Učiteljsko društvo za severni in brežiški okraj.“ Na to sledi predavanje nadučitelja g. Mešička o prevažnem predmetu s katerim se peča večina slov. učiteljstva na Spodnjem Štajerskem: Ali je potrebno predelati sedaj rabljene slov. nemške slovnice in po katerem načrtu naj bi se one preosnovaly?

V začetku navčl nam je g. poročevalec pomanjkljivosti omenjenih knjig, potem pa razvil načrt, po katerem naj bi se preosnovanje omenjenih knjig vršilo. Razprava je bila kaj temeljita! — Prihodnjic zborovalo se bode zopet na Vidmu, in se ob jednom slovesno obhajalo 40-letnica vladanja našega presvitl. cesarja in blagoslovljenje nove videmske šolarske zastave. Sr. Eksel.

Novice in razne stvari.

[Volapük ni nova iznajdba.] Primeroma pred 200 leti so jezuitski misijonarji vstanovili v Paraguay-u (južna Amerika) 30 naselbin; prebivalci njihovi so bili Indijanci raznih plemen in jezikov. Da bi se mogli naseljenci mej seboj sporazumeti, izumili so jezuitje umeten jezik, ki še dandanes živi v južni Ameriki in je bajč zelo lepodoneč. Vsakdo se ga jako lahko nauči. Rabijo ga dandanes „beli“ in rudeči“ pri obvevanju z divjimi rodovi. „Slov.“

[Uporaba kruha.] Po poročilih nemškega pekarskega in sladkarskega časopisa snejo največ kruha na svetu Nemci. Poprečna uporaba kruha na enega človeka v Nemčiji računa se na 10 liber na teden, v tem ko se računa v Angliji samo 6·3 libre na teden, Nemcem naj bližji so Francozi, kjer pripada na eno osebo na teden 9·2 libri. Tem sledé Rusi in Danci, kjer vsak prebivalec sné na teden 9 liber kruha.

[Kitajski zemljepis.] V londonskem muzeju nahaja se kitajski zemljevid čélega sveta, ki pa ne svedoči o velikej učenosti kitajskih zemljepiscev. Zemljevid je razdeljen na osem delov. Na sedmih delih narisano je Kitajsko in na enem delu ostali svet. V sredi je morje jako male obsežnosti in v njem štiri „otoki“, namreč Francija, Anglija, Portugalsko in Afrika; dalje proti severu pa je Holandsko in sicer dvakrat večje, nego imenovani „otoki.“

[Redka knjiga.] Knjiga, katera ni bila nikdar pisana niti tiskana, a vendar se more jako dobro čitati, nahaja se v jednom največjih muzejev francoskih. Knjiga ima naslov: „Trpljenje Kristovo“ in je francoska. Vsaka črka teksta vrezana je iz belega papirja in posamezni listi podlepljeni so s temno modrim papirjem, vsled česar se črke dobro vidijo in jih je mōči čitati kakor tiskane. Celota izdelana je z veliko natančnostjo, tako da knjiga izgleda, kakor bi bila izgotovljena s pomočjo mehanike.

[Slovensko pevsko društvo] Vabilo k IV. velikemu in pevskeму zboru „Slovenskega pevskega društva“ z praznovanjem 40-letnice vladanja Njih Veličanstva Našega presvitlega cesarja Franja Josipa I. dne 2. septembra 1888 v Krškem. Slavna učiteljska društva se najljudneje vabijo k vdeležitvi zgoraj omenjenega zbora in te posebne slavnosti, ter se prosijo poročila, ako in v kolikem številu se hočejo vdeležiti. V Ptuj, meseca julija 1888.

Odbor „Slov. pevskega društva“.

NATEČAJI.

Štv. 470.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v **Dolu** se umešča definitivno mesto podučiteljsko z dohodki III. plačilne vrste.

Prosilci ali prositeljice za to mesto naj vložijo svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okrajnega šolskega sveta do **30. avgusta t. l.** pri krajnem šolskem svetu v **Dolu**.

Okr. šolski svet v Laškem, dne 1. avgusta 1888.

Za predsednika: **Bt. Ambrožič s. r.**

Štv. 500.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v **Vitanju** se umešča definitivno mesto podučitelja z dohodki IV. plačilne vrste.

Prosilci ali prositeljice za to mesto naj vložijo svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okrajnega šolskega sveta do **30. avgusta t. l.** pri krajnem šolskem svetu v **Vitanju**.

Okr. šolski svet v Konjicah, dne 1. avgusta 1888.

Za predsednika: **Bt. Ambrožič s. r.**

Štv. 1056.

Učiteljsko mesto.

I
Na trirazredni ljudski šoli v **Selnici** se razpisuje učiteljsko mesto z dohodki IV. plačilnega razreda.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje s potrebnimi prilogami po predpisanem potu do **konca meseca avgusta t. l.** pošljejo krajnemu šolskemu svetu v **Selnici**.

Okr. šolski svet v Mariboru, dne 29. julija 1888.

Predsednik: **Hein s. r.**

Štv. 999.

Podučiteljsko mesto.

I
Na trirazredni ljudski šoli na **Studencih** se razpisuje mesto podučitelja z dohodki III. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje s potrebnimi prilogami po predpisanem potu do **15. avgusta t. l.** krajnemu šolskemu svetu na **Studencih** pošljejo.

Okr. šolski svet v Mariboru, dne 13. julija 1888.

Predsednik: **Hein s. r.**

Štv. 986.

Nadučiteljsko mesto.

Mesto nadučitelja na četirirazrednici **Ptujske okolice** z dohodki III. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem je izpraznjeno.

Prosilci naj svoje prošnje tudi z dokazom o sposobnosti za podučevanje v katoliškem veronauku vložijo do **1. septembra t. l.** pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ptujju, dne 29. julija 1888.

1-3

Predsednik: **Marek s. r.**

Štv. 412.

Učiteljska služba.

Definitivno ali provizorično podeli se učiteljska služba na sedaj še enorazredni ljudski šoli na **Runčih**, z dohodki IV. plačilnega reda in s prostim stanovanjem.

Prosilci naj svoje prošnje tudi z dokazom o sposobnosti za podučevanje v katoliškem veronauku vložijo do **15. avgusta t. l.** pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Ormuž, dne 30. junija 1888.

3-3

Predsednik: **Marek s. r.**

Štv. 958.

Podučiteljsko mesto

se definitivno ali provizorično podeli na četirirazrednici pri **sv. Vidu** poleg **Ptuja**, IV. plač. reda. — Prosilci naj svoje prošnje vložijo do **20. avgusta t. l.** pri krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ptujju, dne 19. julija 1888.

2-3

Predsednik: **Marek s. r.**
